

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1869

Officium S. Amandi Complectens ejus vitam et Reliquiarum translationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67915](#)

A

OFFICIUM S. AMANDI

Complectens ejus vitam et Reliquiarum
translationem.

*Ex traditionibus MSS. Ecclesiae S. Ju-
niani Commodoliacensis.*

Omnia dicuntur de communi Confessoris non Pon-
tificis, exceptis propriis quæ sequuntur.

IN PRIMIS ET SECUNDIS VESPERIS ET LAUDIBUS,

ANTIPHONÆ :

- I. Amandus est nominatus,
Amans Deum et amatus
Per populum quem docuit ^a,
Et a Christo quem coluit.
- II. In lapide, qui est Christus,
Fundaverat fidem suam,
Et in eo semper vixit,
Et finivit vitam suam.
- III. Dum Amandus ab hoc mundo
Felicititer exspiravit,
Ejus corpus Junianus
Juxta petram tumulavit.
- IV. Beati corpus Amandi
Et ejus Reliquia ^b
Sunt inventæ per Ramnulphum
Die quarte feriæ.
- V. In colis est elevatus
Amandus, et laureatus
A Christo, cujus amore
Nitido vixit corpore.

CAPITULUM : Beatus vir qui inventus est, etc.

2 HYMNUS :

Gaudie tellus illustrata
Amandi virtutibus;
Cujus vita, geminata
Luce, fulsit actibus
Gloriosis venusata,
Et honoris moribus.
Cuncta pro te resignavit,
Christe; solitarius
Vitam ducens, aspiravit
Ad cœlestem patriam;
Sprevit, fugit, reprobavit
Hujus mundi gloriam.
Hunc magistrum et rectorem
Junianus habuit,
Cujus vitam et nitorem
Morum sequi voluit;
Quem sequendo sic honorem
Immortalem meruit.
Te pie nostra precatur
Hæc, Amande, concio,
Ut a malis eruatur,
Et tecum palatio
In cœlesti perfruatur
Sempiterno gaudio.
Sit laus Patri, sit laus Nato,
Sanctoque Spiritui,
Quorum Amandus beato
Deservivit nutui;
Et præmio tam optato
Promeretur perfrui. Amen.

^y Ora pro nobis, Sancte Amande, etc.
AD MAGNIFICAT ANTIPHONA :

Magnificet Ecclesia

Amandi prodigia,
De quo cœli curia
Gaudet cum latitia.

D

ORATIO : Omnipotens sempiterne Deus, qui
Beato Amando Confessori tuo, in hujus mundi
eremo contra fraudes dæmoniacas decentanti, vi-
ctoriae palnam in celestibus contulisti, fac nos
in fide Christi sic esse stabiles, ut, contra hosti-
les nequitias pugnaturi, simus in adversis victo-
res. Per, etc.

3 AD MATUTINUM, INVITATORIUM : Laudemus *eius detectio*
regem colorum, qui corona laureavit Amandum,
et collocavit inter choros Angelorum. PS. Ve-
nite, etc. HYMNUS : Iste Confessor, etc.

ANTIPHONÆ AD PRIMUM NOCTURNUM :

- I. Beatus Amandus in vii
Peccatorum non adfuit,
Sed vivere in eremo
Secus Vigennam voluit.
- II. Pastores obstupuerunt,
Dum Amandum invenerunt
Inter rupes habitare
In eremo sine lare.
- III. Praesuli Lemovicensi
Roricio retulerunt ^c,
Qualiter Sanctum Amandum
In eremo invenerunt.

* Amavit eum Dominus, etc. LECTIONES PRIMI
NOCTURNI per totam octavam semper sumuntur de
scriptura occurrente quando fit de octava.

4 RESPONSORIA PRIMI NOCTURNI LECTIÖNUM :

- I. Locus, ubi conversatur,
Commodoliacus vocatur,
Inter rupes positus
Juxta Vigennæ litus.
<sup>cellæ redi-
catio</sup>
- * Et factus est in pace locus ejus et habitatio
ejus juxta Vigennæ litus.
- II. Roricius cellam ibi
Præcepit ædificari,
In qua Beatus Amandus
Posset Deum venerari,
Et vivere corde mundo
Segregatus ab hoc mundo.
- * Quoniam vir Sanctus elegit eam in habita-
tionem sibi, segregatus ab hoc mundo.
- III. Vir Amandus eremita,
Tentabatur in hac vita
Ut Deum respueret,
Et idola d coleret.

* Inimici Domini mentiti sunt ei, ut Deum
respueret et idola coleret.

5 ANTIPHONÆ IN SECUNDO NOCTURNO :

- I. Cum Amandus invocaret
Ut dæmonem captivaret,
Jesum Christum * , quem quæsivit,
Ipsum statim exaudiuit.
<sup>et S. Juniani
adventus ex-
ponitur.</sup>
- II. Cellæ portam propulsavit
Junianus et clamavit :
Perceipe, Sancte Amande,
Verba mea et intende.
- III. Ego vocor Junianus,
Verus Dei Christianus
Qui destruo pugnatorem
Inimicum et ultorem.

* Os justi meditabitur, etc.

6 PRIMA LECTIO SECUNDI NOCTURNI : Beatus
Amandus ex nobili ortu prospicia, mundi hujus
contemptor, servire Deo cupiens ad rupes vici
hujus, cui nomen Commodoliacus, nunc vero urbs
S. Juniani vocatur, supra Vigennam fluvium de-
clinavit, et inter ipsas rupes per plura temporum
curricula sub spelunca quadam solitariam vitam
ducens

*Quibus bre-
viter repeti-
tis.*

A ducens repertus est a pastoribus, qui Sancto Rorico Lemovicensi episcopo nuntiaverunt. Ipse vero episcopus ibidem cellulam vix triginta viorum intrantium capacem, tamen Sancto Dei multum amplam construi fecit; et in ea postea fuit habitator cum eo Sanctissimus Junianus comitis Cameracensis e filius, qui Sanctum Amandum aduersus tentationes daemoniacas taliter confortavit, quod ipsi ambo dæmones cum suis versutiis devicerunt. Tandem elapsis annis plurimis Beatus Amandus ad Christum Dominum feliciter transmigravit, corporque ejus intra rupem ipsam pro ipsis corporis magnitudine excisam Beatus Junianus propriis manibus tumulavit. Adhuc tamen etiam per quam plurima et infinita tempora post felicem transitum Sancti Juniani, locus ubi Beatus Amandus sepultus fuerat, et ubi corpus ejus exstiterat, nullatenus sciebatur; sed Dei providentia, que mirificat Santos suos, refulgens per opera, Hugo * abbas Cluniensis coenobii, vir magnæ sanctitatis, qui quam plurima monasterium suum monasterium f almi Apostoli Martialis Lemovicis ex suscepto officio visitavit, completisque ibi paucis diebus, visitationis causa consimili ad cœnobium Sancti Joannis de Angeriaci g descendens, fecit per vicum hujusmodi iter suum. — Tu autem, etc. RESPONSORIUM :

Cumque Sanctum Junianum
Vir Amandus recepisset,
Et ipsum in fide nostra
Firmiter edocisset,
Tandem spiritum Amandus
Redemptori reddidit;
Cuius corpus sepulture
Junianus tradidit.

*. Dominus in celo paravit sedem suam, cuius corpus, etc.

*late narratur quomo-
do, interve-
niente S. Hu-
go Cluni-
censi,*

C petiti statim a fratribus ad mensam secum conseruentibus, ubi corpus S. Amandi quiescere dicetur; et illis respondentibus, quod ejus tumulum ignorabant, neque corpus ipsius habebant, abbas ipse una cum ipsis fratribus facta comectione perrexit ad locum i, ubi cella exstiterat, sed jam diruta erat ex sui nimia vetustate. Ipso autem loco per eundem abbatem undique circumspecto, abbas ipse fratres ipsos charitable admonuit, ut locum ipsum tantorum habitatione Sanctorum venerabilem corde puro, devote, ac særissime visitarent, ibique oratorium construerent, in quo possent divina officia celebrare. Die vero sequenti abbas ipse cum suis monachis ad Angeriacum arripuit iter suum; Canonicci tamen præfati basilicæ Sancti Juniani ad audienda prefata Hugonis monita aures proprias obturantes, oratorium facere nixerunt *. Tandem post lapsum aliquijus temporis, idem abbas est a principe Pictaviensi k revocatus, ut monasterium quod ipse abbas ad honorem Sancti Joannis Evangelistæ in Pictaviensi suburbio construxerat, eidem principi dotavimus traduceret sub certo numero monachorum serviendum. — Tu autem, etc. RESPONSORIUM :

Hugo Abbas Cluniaci,
Commodoliacum petens,

D

Et ibi Sancti Amandi
Vitam beatam audiens,
Statim esse construendam
Basilicam dispositi,
Ubi Beatus Amandus
Suam cellulam habuit.

*. Quoniam illis mandavit Dominus benedictionem et vitam usque in saeculum, ubi Beatus Amandus, etc.

8 LECTIO TERTIA : Qui abbas faciens iterum iter suum per vicum praeditum, cui non men Commodoliacum, et ab ipsis fratribus ibidem hospitatus, petiti ab eis an oratorium praefatum construxissent; et comperto quod nihil fecerant, de nimia negligientia increpavit. Sequenti vero die idem abbas iter arripiens petiti ab Amelio basilice Sancti Juniani praeposito, et Ramulpho ejus canonico sese duci ad cellulam memoratam; et monachis, quos abbas ipse secum ducebat, in junxit, ut parum ante eum procederent ulterius, contentus ad præsens ipsum Ramulphi et Amelii comitatu, et ostense est sibi ab ipsis canonici rupes et cellæ locus, in qua Sancti Juniani et Sancti Amandi fuerat incolatus. Abbas vero hujus vitæ actualis tardiosus, volens in Domino contemplari, ipsis canonicos instantissime requivisit, ut permitterent eum sub rupe suam vitam ducere et finire; sed ipse abbas ab eis prohibitus exinde recessit lacrymando. Ramulphus, tunc eodem desiderio accensus, apud se considerans quomodo ipse abbas, qui de extremis partibus magno spiritu fervore duebatur ad præfatum templum construendum, facere illud decrevit. Idem Ramulphus et Geraldus canonicus, jejuno triduano peracto, sub arbore, quæ excrevit ad caput Sancti Amandi, circumfodiens, corpus ipsum invenerunt Sancti Amandi l; et transtulerunt juxta thecam Sancti Juniani quarta feria, ita quod omnes languentes ad sepulcrum confluentes sanitatis beneficium receperunt. Inter quos Petrus levita, febris flamma cruciatus, cum sub arbore Sancti Amandi dormivisset, a somno excitatus, statim sanus factus abiit, ac præterea ceci visum, dementes rationem, muti locationem, claudi ambulandi facultatem obtinuerunt. — Tu autem, etc. RESPONSORIUM :

Canonicis supradictis
Recedens Hugo prædixit,
In cella Sancti Amandi
In qua ipse diu vixit,
Esse brevi ecclesiam
In ejusdem memoriam.

*. Adorabitis in loco ubi steterunt pedes ejus.
Esse brevi ecclesiam, etc.

9 ANTRIPHONE IN TERTIO NOCTURNO :

I Cum ad Commodoliacum
Præfatus Abbas revenit
Nec aliquid de capella
Esse factum adinvenit.
II Tunc canonicus Ramulphus
Promisit Amandi corpus
In ejus cella querere
Et capellam construere.
III Antequam corpus quereret
Triduum hic jejunavit,
Et in Sancti Juniani
Altari missam cantavit.

*. Lex Dei, etc. Lectio Sancti Evangelii secundum Matthæum : In illo tempore dixit Simon Petrus ad Jesum : Ecce nos reliquimus, etc. Homilia Ven. Bedæ, ut in quinta die infra octavam Apostolorum Petri et Pauli, RESPONSORIA :

I Petrus levita phisicus
Ramulphi concanonicus
Febris flamma cruciatus

*quæ transla-
tio*

* phthisicus

Super

*Reliquiae de-
tectæ ettran-
slatae fue-
rint;*

E

l

F

A

Super arbore dormiit,
Et a somno excitatus
Sanus factus abiit.
¶ Ab eo qui sanat contritos corde et alligat
contritiones eorum: ¶ Et a somno excitatus, etc.

II In tumuli apertione
Et corporis inventione
Ex membris Sancti Amandi
Confessoris venerandi
Tantus odor emanavit
Quod omnes vere languentes
Ad sepulcrum confluenter
Sospitati restauravit.

¶ A Domino factum est istud et est mirabile
in oculis nostris. ¶ Quod omnes vere languen-
tes, etc. Gloria. Quod omnes.

— Antiphona ad Laudes ut in primis Vesperis. —

¶ Ora pro nobis Beate Amande, etc.

10 HYMNUS :

Amandi, puris mentibus,
Celebremus solemnia;
Cujus doctrina, moribus,
Fide vernal Ecclesia.
Hic derelictis omnibus,
Sequens Christi vestigia,
Totis mentis conatus
Appetit coelestia.
Huic in solitudine
Est Junianus socius,
Qui, duplicito lumine,
Juncti fulsere clarius.
Amande, vir amabilis,
Nostrum serva collegium m;
Laus nostra favoribilis
Sit nobis et obsequium.
Pari laudemus gloria
Patrem, Natum, Paraclitum,
Quorum Amandus gratia
Omne cavit illicitum.

— Versus ut supra. —

11 AD BENEDICTUS ANTIPHONA :

Hodie n canonorum
Devotio ac sanctae manus
Sanctum corpus invenerunt
Amandi, et transtulerunt
Juxta thecam, in qua jacet
Sanctissimus Junianus.

— In secundis Vesperis omnia ut in primis, excepta

ANTIPHONA AD MAGNIFICAT :

In loco, in quo erat Beatus
Amandus erat humatus
Facta est ecclesia o :
Per cuius suffragia
Datur ibi cæcis visus,
Et redditur moestis risus,
Languentibus sanitas,
Et claudis stabilitas,
Dementibus ratio
Et mutis locutio.

ANNOTATA.

a Cum S. Amandus sum nomen a populo, quem
docuit, adeptus dicitur, frustra quis ex latino no-
mine Amendo argueret eum Hungarum non fuisse.
Vide Commentarium num. 9, ubi hanc traditionem
evolutam invenire est. S. Ruricius senior, scribens ad
Cerauniam (a), meminit alicuius Amandi, Ceraunia

(a) Lib. II, epist. XLIX, in Lectionib. Antiq. Canisii, edit.
Basnage, tom. I, p. 403. — (b) Tom. II, col. 179. — (c) Bibl.
nov. Ms., tom. II, p. 766. — (d) Act. SS. ad xxx Junii.
p. 535. — (e) T. II, col. 1096. — (f) p. 893. — (g) p. 48, n. 6,

Tomus VII Octobris, Pars Posterior.

servi. At nihil ibi, quod ad S. Amandum nostrum
deflecti possit: lique itaque inde tantum, nomen
istud in agro Lemovicensi singulare non fuisse.

b Hujus inventionis tempus diem xxvi Augusti
 anni 1075 fuisse num. 19 Commentarii ostendi-
 mus. Loco Ramnulphi, alti Rabulphum scribunt,
 sed minus bene.

c S. Ruricium seniorem episcopum Lemovicensem
 hic designari in Commentario num. 12 traditum fuit.
Hæc detectio ante annum circiter 490 referenda est.

d Idola forsitan metaphorice dicuntur loco mal-
 arum cupiditatum. Sic apostolus dixit: quorum
 Deus venter est.

e Id minus affirmative in S. Juniani Vita traditur.

f In Gallia Christiana (b) legi potest instrumen-
 tum, quo Ademarus, vicecomes Lemovicensis, anno
 1062 S. Hugoni tradit monasterium S. Martialis
 Lemovicensis. Quod vero S. Martialis Apostolus
 hic dicitur, innititus vulgatissimæ Lemovicensi et
 Burdigacensi traditioni. Edidit Labbeus (c) concil-
 ium Lemovicense anno 1031 celebratum, in quo a
 pluribus S. Martialis primus Apostolorum decla-
 ratur. Quid de universa hac traditione sentiendum
 sit, satis superque notum est. Vide Commentarium
 prævium in Vitam S. Martialis (d).

g Jacobat hoc monasterium in diœcesi Santo-
 nensi; plura de eo vides in Gallia Christiana (e).

h Ex hac animadversione intelligitur usum hunc
 id temporis non obtinuisse in canobio San-Junia-
 nensi; contra in tota Vita S. Hugonis nullum forte
 invenies actum, qui præclarus ejus regularem ob-
 serviantem significet. De hoc vero usu, quem gra-
 viter in sua regula commendavit S. Benedictus, et
 ultimis sæculis cleri receperunt, videndum est Haef-
 tenus in suis Disquisitionibus monasticis (f), his-
 torica et moraliter caput aut regulam De lectore
 commentans. Quas peculiares consuetudines circa
 lectionem ad mensam usurparent Cluniacenses, di-
 screre licet ex statutis et consuetudinibus Ordinis Clu-
 niacensis cap. XXXVIII. Ordo, vero quem S. Hugo
 in audienda lectione Commodoliaci servavit, regulæ
 sic sonanti conformis fere est: In lectione quæ fit
 ad mensam hic servetur ordo. In primis legatur
 Scriptura sacra veteris ac novi Testamenti, cui
 succedat aliquis commentator in sacram Scrip-
 turam, vel libri ecclesiasticae historiae. Deinde
 legantur Vitæ Sanctorum, vel aliqui libri pii in
 vulgari, quos jusserit superior.

i Cum S. Hugo recta ad antrum, priorem S.
 Amandi habitationem, perrexerit, nonnihil veri-
 mile fit, ipsi innotuisse veteres eremitas sepulci in
 suis cellulis sepultos fuisse. Et quidem in hoc uno
 præsenti volumine, habemus S. Leonardum, de quo
 in sua Vita legitur (g): Sepultus est in supradic-
 ta (sua) cella a Sancto Domnolo antedicto episco-
 po; item S. Gallum abbem, et S. Vitalem ere-
 mitam, suis in cellulis sepultos, inferius videbitur.
 Mirum est itaque nihil de eremita hac disciplina
 tradi a R. D. Antonio Binterim in Memorabilibus
 Ecclesiæ Catholicæ (h), a Joanne Augusti in opere
 de Archeologia Christiana, ab Spondano in Ceme-
 teriis Christianorum, a Franzeno in commentatione
 de Funeribus Christianorum, a Cangio in Glossa-
 rio, a Martennio in opere de antiquis Ecclesiæ Ri-
 tibus, ab Haefteno in Disquisitionibus monasticis
 atisque compluribus, quos de monachorum vel Chri-
 stianorum funeribus disserere cognovi. Origo autem
 eremiti hujus ritus explicari videtur in veteribus
 Camaldulensium Constitutionibus, quas Helyot (k)

— (h) Denkw. der katol. Kirche, tom. VI, part. III. — (i)
 Handbuch der Christl. Archæol., t. III, c. XII. — (k) Hist.
 des Ordens Relig., t. V, p. 248.

D

E

F

pri-

A primum conditas fuisse asserit a B. Rodulpho anno 1102. Verum Mittarelli et Costadoni e Camaldulensem Ordine, scriptores insignis vastissimique operis Annalium Camaldulensem, ediderunt (a) Constitutiones anno 1080 a B. Rodulpho scriptas, alterasque (b) confectas anno 1085. Porro in prioribus cap. xxx prescribitur, ut si quis Camaldulensis in loco de Fonte-bono obierit, ad eremum sepelendus deferatur. Justum est enim ut habeat sepulcrum suae migrationis, ubi habitaculum habuit solitariae sanctitatis. In posterioribus (c) idem prescribitur, et eadem datur ratio.

k Quo tempore haec facta sint, num. 19 Commentarii expositum fuit.

l Circa hanc inventionem nonnihil diversus est ab hac narratione Collinus, miraculis et visionibus ultra modum abundare gaudens. Hæc prætermittere lubet. Quare vero idem Collinus Amelium præpositum omittat, et Ramnulpho præposituram assignet, non mihi patet.

m De hoc canonicorum collegio plura habet Gallia Christiana (d).

n Leges quæ de hoc tempore num. 18 Commentarii prævii deducta sunt.

o De hac ecclesia dictum est num. 19.

gentilium turba superstitiosa ac funesta ad baptisimi gratiam convolavit; qui mox cunctam gentem Francorum ad baptismatis partem exhortari ut sub leve jugum Christi fortia colla dulci onere delegarent*; qui mox, cum sacerdotibus d' Christi praeeunte gratia inito consilio, ut gens haeretica a Christianorum repelleretur dominatu, bellum cum supra dicto rego Alarico in Pictavorum terminis e indidit; moxque divino fultus auxilio, Ariannorum interfecto principe cum suis satellitibus, a Galliarum atque Aquitanorum finibus ejus superstitionis abstulit* dogma, et cunctis unius veræ fidei Christiane catholice religionis institutis disciplinis.

D *Vita amplior delegaret d*
Vit. amp. sustulit

S. Amandus factus est eremita in agro Lemovicus; f g h

3 Sub eo fere tempore vir nobilis Amandus nomine, illustris fortus natalibus, Euangelii non surdus auditor, relictis omnibus, in vastæ solitudinis g agro cuiusdam viri nobilissimi sanctæ memorias Ruricu Pontificis, cuius nominis vocabulum Commodolaeus dicitur, sibi haud grande tuguriolum, in quo remotiorem vitam duceret, visus est construxisse. Sed cum in eodem loco vitam virtutibus plenam duceret, ibi a pastoriibus reperitur. Mox ut ad prædicti agri dominum ejus fama se intulit, pro opportunitate prædicti viri cellulam parvulam ei construi jussit: in qua cum solitariam vitam duceret, antiqui hostis certamina, ut fertur, non modice toleravit.

4 Tunc prædictus religiosus puer Junianus, relictis parentibus, hoc modo canere cupiens, ut ab æternæ patriæ haereditate minime privaretur, et prædicti viri Amandi institutis se Christi notitiae commendare cupiens, ejus fores pul sare, ut sibi aperiret, copit. Ad quas fores cum cognovisset eum esse, vir Dei æstimens ne illusio aut tentatio diabolica adfuisset, aliquandiu i se sub silentio dedit, nec tamen mox ei patet fecit ingressum, donec probaret cuius rei causa prædictus venerabilis puer ad ejus cellulam accessisset. Sed agnitione comperta, mox eum cum gaudio suscepit, ac viam salutis ostendit. Quare Junianus tanta in humilitate tantaque sanctitate, opitulante Domini misericordia, excreuisse noscitur, ut non solum magistri imitator existeret, sed etiam amore divino succensus magistri vitam virtutemque succenderet k. Igitur iisdem diebus cum hujus Amandi obituus approxinquaret, felici decessi migravit ad Dominum; multos tamen, ut fertur, suo salvavit exemplo.

5 Post cuius obitum prædictus venerabilis vir Junianus in ejus cellula longo spatio temporis solitariam vitam duxit, cumque multis virtutibus polleret, quodam tempore coluber miræ magnitudinis l juxta ejus cellulam apparuit. Quo dum multi ob sanandos diversorum morborum incursus ad prædicti viri cellulam et commendandos se in ejus orationibus desiderarent accedere, a prædicta immanni bestia lacerarentur, et non solum homines, sed etiam et pecora, que contingere poterat, sua saevitia devastabat. Conjuncti in unius* e vicinis locis eterque sexus hominum, prædictum Dei famulum deprecabantur, ut hanc bestiam suis orationibus ab eorum finibus depelleret, ne amplius in loco dispendia generaret, et eis præberet aditum, qualiter ad suam cellulam liberius haberent accessum. Quorum compulsus orationibus, vir Dei Spiritus Sancti fretus auxilio, cum hanc immanem bestiam de habitaculo suo propiceret procedentem, extensa dextera vexillum crucis adversus eam opposuit, præci

i

k

F

Mortuo ma gistro, S. Ju nianus fugat horrendum colubrum,

l

lege unum

Q uoties ad narrandas virtutes Sanctorum cujuslibet mens insonare voluerit, primitus de toto cordis animis eorum habitatorem a debet obnoxia et humili prece deposcere; ut qui illis contulit virtutum abundantiam vel triumphum, nobis famulis suis ad eas narrandum vires tribuat, unde fidelium corda ad imitandum eorum opera fidelius accendantur; cum constet quod ad amorem coelestis patriæ, non minus exemplis bonorum operum, quam prædicationis verbo animæ excitentur: ideoque dum de Sancti viri Juniani vita vel conversatione nobis sermo exoritur primum omnium qualiter vel quibus rebus ejus conversio ad Dei Omnipotentis notitiam cœpit excrescere, ponatur exordium.

ANNOTATA.

a Hæc, nisi ad verbum saltem quoad sententiam, hausta sunt ex prologo Vitæ S. Hilarionis, conscripta a S. Hieronymo. Vitæ ampliori, quam sæpius in Commentario laudavi, deest omnis prologus.

VITA

Tempore
Chlodowæ
regis Fran
corum
a
b
c

C um valde in Galliarum vel Aquitanie provinciæ terminis sæva sub Gothorum rege Alarico a principe Ariana haeresis sectaretur, b et Francorum gens eo tempore gentilitatis teneretur errore, prædicante S. Remigio c Remensis urbis episcopo, Clodovæus rex Francorum cum multa

(a) Tom. III. Append., col. 512. — (b) Ibid., col. 542. — (c) Ibid., col. 546. — (d) Tom. II. p. 552.

piens